

Sygn. akt IX C 501/11

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 października 2013r.

Sąd Rejonowy dla Wrocławia – Śródmieścia Wydział IX Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Jolanta Malik

Protokolant: Mirosław Jabłoński

po rozpoznaniu w dniu 11 października 2013 r. we W.

na rozprawie

w sprawie z powództwa: M. W., G. W., E. N.

przeciwko: D. T. j- W.

o zachówek

I. zasądza od pozwanej D. W. na rzecz powoda M. W. kwotę 23.236,70 zł (dwadzieścia trzy tysiące dwieście trzydzieści sześć złotych siedemdziesiąt groszy) wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 23.04.2011 do dnia zapłaty,

II. zasądza od pozwanej D. W. na rzecz powoda G. W. kwotę 17.236,70 zł (siedemnaście tysięcy dwieście trzydzieści sześć złotych siedemdziesiąt groszy) wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 23.04.2011 do dnia zapłaty,

III. zasądza od pozwanej D. W. na rzecz powódki E. N. kwotę 23.236,70 zł (dwadzieścia trzy tysiące dwieście trzydzieści sześć złotych siedemdziesiąt groszy) wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 23.04.2011 do dnia zapłaty,

IV. oddala dalej idące powództwa,

V. zasądza od pozwanej D. W. na rzecz powoda M. W. kwotę 298 zł tytułem zwrotu kosztów procesu ,

VI. zasądza od pozwanej D. W. na rzecz powódki E. N. kwotę 1202 zł tytułem zwrotu kosztów procesu,

VII. zasądza od powoda G. W. na rzecz pozwanej D. W. kwotę 270 zł tytułem zwrotu kosztów procesu,

VIII. nakazuje pozwanej D. W., aby zapłaciła Skarbowi Państwa – Sądowi Rejonowemu dla Wrocławia - Śródmieścia kwotę 2006,25 zł, tytułem opłaty od pozwu, od uiszczenia której powodowie byli zwolnieni,

IX. nakazuje powodowi M. W., aby zapłacił z zasądzzonego roszczenia Skarbowi Państwa – Sądowi Rejonowemu dla Wrocławia - Śródmieścia kwotę 1524,75 zł, tytułem opłaty od pozwu, od uiszczenia której był zwolniony,

X. nakazuje powodowi G. W., aby zapłacił z zasądzzonego roszczenia Skarbowi Państwa – Sądowi Rejonowemu dla Wrocławia - Śródmieścia kwotę 1819 zł, tytułem opłaty od pozwu, od uiszczenia której był zwolniony.

Sygn. akt IX C 501/11

UZASADNIENIE

Powód M. W. wniósł o zasądzenie od pozwanej D. W. kwoty 53.500,00 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 23.04.2011r. do dnia zapłaty oraz kosztami procesu.

Uzasadniając roszczenie wskazał, że spadkodawca J. W. (1), który zmarł 19.04.2008r. pozostawił testament w formie aktu notarialnego z 28.02.2008r., w którym do całości spadku powołał pozwaną, a postanowieniem Sądu Rejonowego dla Wrocławia Śródmieścia z 09.09.2008r., stwierdzone zostało, że spadek po nim dziedziczy pozwana w całości. Powód podał, że z kręgu spadkobierców wyłączony został powód M. W. oraz jego rodzeństwo G. W. i E. N.. Wskazał nadto, że w skład spadku po zmarłym J. W. (1) wchodzi mieszkanie położone we W. przy ul. (...), lokal garażowy położony w podwórzu zbiegu ulic (...) we W., samochód osobowy marki T. (...) nr rej. (...) rok prod. 1997 oraz środki zgromadzone na rachunkach bankowych. Wskazał, że z uwagi na ustanowiony w testamencie zapis, wykonany następnie przez pozwaną, powód wnosi o uwzględnienie na potrzeby ustalania kwoty zachowku jedynie składników spadku w postaci mieszkania oraz oszczędności zgromadzonych w banku. Łączną wartość przedmiotów wchodzących w skład spadku powód wycenił na kwotę 428.000 zł, z czego wartość mieszkania 378.000 zł, a wartość środków zgromadzonych na rachunkach bankowych 50.000 zł. Podał też, że wezwanie pozwanej do zapłaty kwoty zachowku pozostało bezskuteczne.

Pozew tej samej treści został złożony przez E. N. w sprawie o sygn. akt. IX C 505/11 oraz przez G. W. w sprawie o sygn. akt. IX C 502/11. Zarządzeniami Przewodniczącego z 07.10.2011r. oraz 18.10.2011r. sprawy te zostały połączone do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia ze sprawą IX C 501/11.

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów na jej rzecz kosztów procesu. Pozwana przyznała, że jest spadkobierczynią testamentową po J. W. (1) oraz że do kręgu spadkobierców ustawowych po nim należą powodowie. Wskazała, że mieszkanie położone we W. przy ul. (...) należące do SM (...) zostało przydzielone spadkodawcy w dniu 26.11.1996r. w trakcie pozostawania przez niego w związku małżeńskim z pozwaną. Podała, że mieszkanie zostało przydzielone na podstawie umowy nr (...) z dnia 17.06.1994r. zawartej pomiędzy SM (...) a J. W. (1). Wskazała, że planowany koszt wybudowania mieszkania i co za tym idzie, wkładu budowlanego wynosił 310.968,000 zł. Wskazała, że wraz z mężem musieli po przegranej procesie dopłacić SM (...) do ceny mieszkania kwotę 11.365,87 zł. Podała, że po śmierci J. W. (1) połowa prawa weszła do majątku spadkowego po nim. Zarzuciła też, że środki na wkład spółdzielczy pochodziły w przeważającej części z odrębnego majątku pozwanej i pochodziły z darowizny od ojca pozwanej w kwocie 250.000.000 zł w całości przeznaczonej na wkład budowlany. Podała, że przed zakupem mieszkania pozwana pracowała, uzyskując znaczne dochody, sprzedała też samochód F. (...). Wskazała, że J. W. (1) od 1987 r. przebywał na rencie z tytułu choroby zawodowej i nie wykonywał zawodu. Zarzuciła, że nie gromadził on oszczędności i pomimo, że od roku 1990 był związany z pozwaną, do marca 1997r. mieszkał ze swoją pierwszą rodziną, na którąłożył zdecydowaną większość środków finansowych. Podała, że środki na wykończenie mieszkania pochodziły z majątku wspólnego małżonków. Zaprzeczyła też, jakoby spadkodawca posiadał jakiegokolwiek oszczędności na rachunkach bankowych, a wszelkie oszczędności bieżące spożytkowane zostały w czasie jego choroby oraz na pożyczkę dla M. W. i G. W., z czego na rzecz tego drugiego w wysokości 20.000 zł, z czego zwrócił jedynie 8.000 zł, a reszta została mu darowana. Wskazała, że powodowie nie interesowali się stanem zdrowia ojca, niełożyli na jego leczenie, a pozwana opiekowała się nim sama, sama też zajmowała się sprawami związanymi z pogrzebem. Zarzuciła, że roszczenie powodów jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

W piśmie procesowym z 02.12.2011r. powodowie ograniczyli żądanie wnosząc o zasądzenie na rzecz każdego z nich kwoty po 29.875,00 zł. Uznali okoliczność, że do majątku spadkowego weszła 1/2 udziału w prawie własności do wskazanego lokalu mieszkalnego. Zaprzeczyli pozostałym zarzutom pozwanej.

Na rozprawie w dniu 27.09.2013r. pozwana odmówiła przeprowadzenia dowodu z jej przesłuchania.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód M. W. jest synem i spadkobiercą ustawowym po J. W. (1). J. W. (1) miał jeszcze dwoje dzieci G. W. i E. N.. Wszystkie pochodzące z małżeństwa z J. W. (2) zd. J..

Dowód: odpis skrócony aktu urodzenia M. W.nr (...)z 15.01.1970 wydany przez USC we W.k. 7

wyciąg z aktu urodzenia G. W. nr (...) z 28.12.1965r. wydany przez USC W. k. 8

odpis skrócony aktu małżeństwa E. N. nr (...) z 20.04.1991r. wydany przez USC we W. k. 9

odpis skróconego aktu urodzenia E. W. wydany przez USC we W. z 15.09.1967 r. k. 10

W dniu 17.06.1994r. Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) we W. zawarła z J. W. (1) umowę, przedmiotem której, zobowiązał się on jako członek spółdzielni sfinansować, a spółdzielnia zobowiązała się wybudować, lokal kat. M-3 o powierzchni 49,36 m² przy ul. (...) we W.. Planowany koszt wybudowania mieszkania ustalono na kwotę 310.968.000 zł. Wpłaty miały być dokonane w 6 ratach:

- I w kwocie 75.000.000 zł do 30.06.1994r.;
- II. w kwocie 41.000.000 zł do 31.08.1994r.;
- III. w kwocie 41.000.000 zł do 31.10.1994r. ;
- IV. w kwocie 44.000.000 zł od 31.12.1994r. ;
- V. w kwocie 56.000.000 zł do 28.02.1995 r.;
- VI. w kwocie 28.968.000 zł do 30.04.1995r.

Wkład budowlany na spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego nr (...) przy ul. (...) we W. była spłacany w terminach i wysokościach:

- 10.09.1993r. 25.000.000,00 zł;
- 01.07.1994r. 28.000.000,00 zł;
- 30.06.1994r. 20.000.000,00 zł
- 05.07.1994 r. 27.000.000,00 zł
- 01.09.1994r. 41.000.000,00 zł;
- 21.12.1994r. 41.000.000,00 zł;
- 05.06.1995r. 4.400,00 zł;
- 28.12.1995r. 5.600,00 zł;
- 24.07.1996r. 3.200,00 zł;
- 09.03.1998r. 1.291,58 zł;
- 28.11.2006r. 3.246,12 zł.

W grudniu 1995 r. prześlęgowano kwotę 100,00 zł na udział członkowski.

Wpłat dokonywał J. W. (1).

Dowód: umowa nr (...) z 17.06.1994 k. 39

zaświadczenie z 28.11.2011r. SM (...) k. 67

W dniu 19.11.1994r. J. T. (ojciec pozwanej) złożył oświadczenie, że D. W. otrzymała od niego kwotę 250.000.000 zł z przeznaczeniem na zakup mieszkania we W..

Dowód: oświadczenie z 19.11.1994 r. k. 46

J. W. (1) zawarł związek małżeński z D. T. w dniu 04.04.1995r.

Dowód: odpis skrócony aktu małżeństwa nr (...)z 04.04.1995r.wydany przez USC we W.k. 38

W dniu 26.11.1996r. J. W. (1) otrzymał przydział lokalu mieszkalnego nr (...) położonego we W. przy ul. (...) na warunkach spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu, o powierzchni 49,02 m2. Mieszkanie zostało oddane do wykończenia w stanie surowym.

Dowód: przydział lokalu mieszkalnego z 26.11.1996r. k. 41

korekta nr (...)z 23.03.2004r. k. 42

zaświadczenie nr 101 z 26.11.1996r. k. 43

Wyrokiem z dnia 27.03.2006r. w sprawie o sygn. IX C 1/04 Sąd Rejonowy dla Wrocławia - Śródmieścia zasądził od J. W. (1) na rzecz SM (...) we W. kwotę 5.233,64 zł. Kwota ta została obniżona wyrokiem Sadu Okręgowego Wydział II Cywilny Odwoławczy z dnia 08.11.2006r. II Ca 887/06 do kwoty 3518,91 zł.

Dowód: Wyrok łączny Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Śródmieścia z dnia 27.03.2006r. sygn. akt IX C 1/04 k. 90

Wyrok Sądu Okręgowego z dnia 08.11.2006r. II Ca 887/06 k. 44

W dniu 04.01.2002 r. na konto bankowe J. W. (1) wpłynęła kwota 47.000 zł ora 40.000 zł z tytułu zapłaty za mieszkania we W. przy ul. (...) 9m4, które zostało sprzedane przez J. W. (1).

J. W. (1) w dniu 07.01.2002r. nabył za kwotę 85.000 zł jednostki uczestnictwa w otwartym funduszu inwestycyjnym .

Dowód: wyciąg z rachunku bankowego (...) S.A. w W. k. 120

przesłuchanie powoda M. W. k. 196

przesłuchanie powoda G. W. k.207

Na rzecz J. W. (1) prowadzone były 3 konta indywidualne w funduszu P. Fundusz Inwestycyjny Otwarty Subfundusz P. Obligacji.

Stan konta nr 031- (...) na dzień 01.04.2008r. wynosił 373,245 jednostek uczestnictwa każda wartości 268,75 zł, łącznie 100.309,59 zł. Konto prowadzone było w okresie od 28.11.2001r. do dnia 01.04.2008r.

Stan konta nr 141- (...) na dzień 01.04.2008r. wynosił 1.280,010 jednostek uczestnictwa każda wartości 12,00 zł, łącznie 15.360,12 zł. Konto prowadzone było w okresie od 25.10.2007r. do dnia 01.04.2008r.

Stan konta nr 161- (...) na dzień 31.03.2008r. wynosił 1.315,483 jednostek uczestnictwa każda wartości 11,72 zł, łącznie 15.417,46 zł, konto prowadzone było w okresie od 25.10.2007r. do dnia 31.03.2008r.

Dowód: informacja P. P. (...) z 30.04.2013r. k. 224

J. W. (1) w okresie od 01.01.2003r. do 30.04.2008r. pobierał świadczenie ZUS w kwotach netto od 1703,02 do 2.151,89 zł.

Dowód: informacja ZUS z 06.06.2011r. k. 69

Spadkodawca pracował jako organista do 2005r. Otrzymywał z tego tytułu wynagrodzenie w wysokości zbliżonej do świadczenia z pobieranego z ZUS. Grał siedem dni w tygodniu do 2005r, otrzymywał dodatkowe wynagrodzenie za oprawę uroczystości.

Dowód: zeznania świadka A. W. (1) k. 112

zeznania świadka M. Ż. k. 133

przesłuchanie powoda M. W. k. 196

przesłuchanie powoda G. W. k.207

przesłuchanie powódki E. N. k. 211

Spadkodawca udzielił G. W., za przyzwoleniem swojej żony D. W. pożyczki na kwotę 20.000 zł. Pożyczka została częściowo została zwrócona w kwocie 8.000 zł. Pozostałe 12.000 zł zostało darowane G. W. zawiedzą i zgodą pozwanej na tą darowiznę.

Dowód: zeznania świadka A. W. (1) k. 112

przesłuchanie powoda G. W. k.207

J. W. (1) sporządził w dniu 28.02. 2008r. testament w formie aktu notarialnego, w którym oświadczył, że do całości spadku powołuje swoją żonę D. W. oraz zobowiązuje ją do zapłacenia na rzecz dzieci spadkodawcy G. W., E. N. oraz M. W. kwoty stanowiącej łącznie połowę wartości samochodu marki T. (...) oraz lokalu garażowego położonego w podwórzu ulic (...) we W. po 1/3 części na rzecz każdego z uprawnionych.

Dowód: akt notarialny nr rep. (...)z 28.02.2008r. k. 11

Postanowieniem z dnia 9 września 2008r. Sąd Rejonowy dla Wrocławia –Śródmieścia Wydział IX Cywilny, stwierdził, że spadek po J. W. (1) zmarłym w dniu 19.04.2008r. we W., ostatnio stale zamieszkałym we W. przy ul. (...) na podstawie testamentu notarialnego z dnia 28.02.2008r. nabyła żona D. W. w całości.

Dowód: postanowienie Sądu Rejonowego dla Wrocławia –Śródmieścia Wydział IX Cywilny z dnia 09.09.2008r. sygn. akt IX Ns 340/08 k.6

Każdy z powodów otrzymał od pozwanej kwoty po 5.000 zł tytułem wykonania zapisu.

Okoliczność bezsporna.

Pozwana zgłosiła do opodatkowania jako przedmiot spadku 1/2 prawa do lokalu mieszkalnego, 1/2 samochodu , 1/2 garażu.

Dowód: zaświadczenie naczelnika US z 07.11.2008r. k.

Wartość rynkowa spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego położonego we W. przy ul. (...) na dzień 28.12.2012r. wynosi 279.700,00 zł.

Dowód: opinia biegłego z zakresu wyceny nieruchomości k. 155 wraz opinią uzupełniającą z 22.04.2013r. k. 228

Wartość samochodu T. (...) wynosi 9.000 zł. Wartość prawa własności garażu wynosi 20.000 zł. Garaż był kupiony w 2002r.

Okoliczności bezsporne

W czasie leczenia J. W. (1) dzieci nie finansowały jego leczenia, gdyż ojciec posiadał własne środki finansowe i nie oczekiwał na pomoc finansową dzieci. Korzystał z prywatnych konsultacji. W domu czynności opiekuńcze wykonywała pozwana, która jest pielęgniarzką. G. W. często podczas nieobecności pozwanej zastępował ją w opiece nad ojcem, w tym kilka razy w tygodniu w okresie 2 miesięcy przed śmiercią, zawoził go na wizyty lekarskie. Pozostałe rodzeństwo interesowało się zdrowiem ojca, odwiedzało go w domu, a później w szpitalu.

Dowód: zeznania świadka A. W. (2) k. 112

zeznania świadka Ł. D. k.134

częściowo zeznania świadka I. T. k.135

częściowo zeznania świadka M. Ż. k.133

przesłuchanie powoda M. W. k. 196

przesłuchanie powoda G. W. k.207

przesłuchanie powódki E. N. k. 211

Skierowane do pozwanej wezwanie do zapłaty kwoty 47.250,00 zł pozostało bezskuteczne.

Dowód: wezwanie do zapłaty z dnia 04.04.2011r. k. 13 wraz z potwierdzeniem nadania k.14

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na częściowe uwzględnienie.

Bezspornym pozostawało, że powodowie oraz pozwana są spadkobiercami ustawowymi J. W. (1), a dziedziczenie po nim odbyło się na podstawie pozostawionego przez niego testamentu. Strony zgodne były też co do okoliczności, że w skład majątku spadkowego po J. W. (1) wchodzi prawo do spółdzielczego własnościowego lokalu mieszkalnego położonego we W. przy ul. (...), samochód o wartości 9.000 zł oraz prawo własności garażu o wartości 20.000 zł, z czego wszystkie te składniki wchodziły do majątku wspólnego J. W. (1) i pozwanej. Strony zgodne były nadto co do wykonania przez pozwaną zapisu testamentowego w wysokości po 5000 zł na rzecz każdego ze spadkobierców ustawowych oraz okoliczności, że na rzecz powoda G. W. została dokonana darowizna w kwocie 12.000 zł, jako pozostałość po udzielonej mu przez spadkodawcę pożyczki na kwotę 20.000 zł.

Strony pozostawały w sporze co do zasadności roszczenia z uwagi na podnoszoną przez pozwaną jego sprzeczność z zasadami współżycia społecznego oraz co jego wysokości, co wynikało z kwestionowanej wartości spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego oraz nakładów poniesionych przez pozwaną na nabycie tego prawa, jak również okoliczności zgromadzenia przez spadkodawcę oszczędności w funduszach inwestycyjnych. Okoliczności faktyczne w tym zakresie ustalił Sąd oparciu o dowody z dokumentów przedłożonych przez strony oraz zeznania świadków wskazanych w poprzedniej części, poparte przesłuchaniem powodów. Sąd pominął dowód z przesłuchania pozwanej z uwagi na jej wyraźną odmowę złożenia zeznań. W zakresie wartości stanu czynnego spadku Sąd za podstawę poczynionych ustaleń faktycznych, poza dowodami z dokumentów, przyjął opinię biegłego z zakresu szacowania nieruchomości. Zastrzeżenia do opinii zgłoszone przez pozwaną zostały wyjaśnione w opinii uzupełniającej.

Stosownie do treści art. 991 § 1 k.c. zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest

małoletni - dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadł przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach - połowa wartości tego udziału (zachówek). § 2 cytowanego przepisu stanowi, że jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia. Obowiązek zapłacenia określonej sumy pieniężnej tytułem zachowku powstaje w chwili śmierci spadkodawcy i należy do długów spadkowych. Instytucja zachowku została ukształtowana jako wierzytelność, tj. roszczenie o zapłatę określonej sumy pieniężnej, czyli jest to prawo o charakterze względnym. Spadkobierca uprawniony do zachowku jest wierzycielem spadkobiercy. Rozmiar tego roszczenia uzależniony jest od wielkości udziału spadkowego, jaki przypadłby osobie uprawnionej przy dziedziczeniu ustawowym. O kręgu podmiotów uprawnionych do zachowku decyduje chwila otwarcia spadku. Wielkość tego udziału określana jest zgodnie z art. 931 i nast. k.c. Tym samym, w dacie śmierci spadkodawcy, gdyby nie został sporządzony testament, powodowie dziedziczyliby na podstawie ustawy na równi z pozwaną. Zarówno więc powodowie jak i pozwana są co do zasady podmiotami uprawnionymi do zachowku w rozumieniu art. 991 § 1 k.c. Udział spadkowy stanowiący podstawę do obliczenia zachowku ustala się na podstawie przepisów ogólnych (art. 931 i n. k.c.) z uwzględnieniem zasady ustalonej w art. 993 k.c. i udział ten mnoży się następnie przez jedną drugą lub dwie trzecie. Tak ustalony udział stanowi podstawę do określenia wysokości zachowku. Ustalenie wysokości udziału spadkowego wyrażonego odpowiednim ułamkiem przeprowadza się oddzielnie dla każdej osoby, której przysługuje prawo do zachowku. Strony nie pozostawały w sporze co do wysokości tych udziałów. Udział ten mnoży się przez czystą wartość spadku i otrzymana wartość stanowi zachówek należny uprawnionemu. Czysta wartość spadku to różnica pomiędzy wysokością aktywów wchodzących w skład spadku, a wysokością długów spadkowych (z wyłączeniem zapisów i poleceń).

Pierwszą czynnością niezbędną do obliczenia zachowku należnego uprawnionemu jest więc ustalenie wartości spadku. Wartość spadku ustala się według cen z daty orzekania o roszczeniach z tytułu zachowku (zob. uchwała SN z 26.03.1985 r. III CZP 75/84). Obliczenie wartości stanu czynnego spadku wraz z wartością darowizn podlegających doliczeniu pozwala na ustalenie tzw. substratu zachowku. Jest to wartość, która stanowi podstawę ustalenia sumy stanowiącej zachówek należny uprawnionemu. Sąd ustalił, że stan czynny spadku, mając na względzie niekwestionowaną przez strony okoliczność, że wszystkie jego składniki wchodziły w skład majątku wspólnego J. W. (1) i pozwanej, w niniejszej sprawie stanowiły:

- 1/2 udziału w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego przy ul. (...) we W., którego wartość ustalona w oparciu o opinię biegłego wynosi 139.850 zł (1/2 x 279.700 zł);

W tym zakresie brak było podstaw do uznania, że prawo to zostało nabyte w całości lub części z majątku odrębnego pozwanej, co z kolei skutkowało brakiem podstaw do rozliczenia nakładu z majątku odrębnego pozwanej na majątek wspólny. Pozwana nie wykazała, że taki nakład poniosła. Przeczą temu twierdzeniu dowody z dokumentów, w tym zaświadczenie spółdzielni o harmonogramie wpłat dokonywanych na wkład mieszkaniowy oraz przesłuchanie powodów. Wynika z nich jednoznacznie, że to J. W. (1) dokonywał kolejnych wpłat, a część z nich nastąpiła jeszcze przed datą podawaną przez pozwaną, jako data rzekomej darowizny. Pozwana odmówiła przesłuchania, które ewentualnie mogłoby zweryfikować wersję powodów. Odmowę pozwanej należało ocenić w kontekście art. 233 § 2 k.p.c. i przyjąć jej twierdzenia za nieudowodnione, jako że wątpliwości Sądu co do tego istnienia i wysokości nakładu z majątku odrębnego pozwanej, nie zostały rozwiane. Wątpliwości te wynikały też z faktu że z treści oświadczenia podpisanego przez ojca pozwanej wynika, że darowizna pochodziła od niego, tymczasem świadkowie zeznający na tę okoliczność wskazywali, że częściowo darowizny dokonał brat pozwanej. Z tego powodu Sąd przyznał w całości wiarę powodom. Nawet gdyby uznać, że pozwana w istocie otrzymała darowiznę we wskazywanej przez nią wysokości, nie przedłożyła żadnego dowodu na okoliczność, że środki te zostały spożytkowane na zakup przedmiotowego mieszkania, a nie na inny cel. W zakresie ustalania tej okoliczności nie były wystarczające zeznania świadków wnioskowanych przez pozwaną, winny one być uzupełnione w kontekście art. 299 kpc przez dowód z przesłuchania pozwanej. Pozwana odmawiając przedstawienia tego dowodu spowodowała, że Sąd uznał na podstawie art. 233 par. 2 kpc, iż nie

udowodniła ona okoliczności, z których wywodziła skutki prawne. Brak zeznań pozwanej w ocenie Sądu stanowił istotny brak w dowiedzeniu przez pozwaną jej twierdzeń.

- środki zgromadzone na rachunkach oszczędnościowych w P. w wysokości 65.543,585 zł (1/2 x 131.087,17 zł);

Okoliczność zgromadzenia przez spadkodawcę oszczędności we wskazanej wyżej wysokości wynikała wprost z treści informacji przedstawionej przez P. (...) z 30.04.2013r. Z tego też powodu Sąd odmówił wiary świadkom wnioskowanym na podawaną przez pozwaną okoliczność, że J. W. (1) nie gromadził żadnych oszczędności, nie zarabiał, a wszelkie dochody z renty/emerytury przeznaczał na bieżące potrzeby. Postępowanie dowodowe wykazało, że spadkodawca nie tylko gromadził oszczędności w funduszach inwestycyjnych, w tym zakupione ze środków pochodzących ze sprzedaży mieszkania przy ul. (...), ale też, co wynika z wiarygodnych przesłuchań powodów i świadka A. W. (1), że jeszcze przed ślubem z pozwaną, prowadził bardzo oszczędny tryb życia, a dochody, w tym z pracy organisty w większości oszczędzał.

- niekwestionowaną co do zasady i wysokości 1/2 udziału w samochodzie T. (...) nr rej. (...) o wartości 4.500 zł (1/2 x 9.000);

- niekwestionowaną co do zasady i wysokości 1/2 udziału w prawie własności garażu położonego u zbiegu ul. (...) we W. o wartości 10.000 zł (1/2 x 20.000 zł).

Łącznie wartość majątku spadkowego wynosi więc **219.893,585 zł** (139.850 + 65.543,585 + 4.500 + 10.000).

Zgodnie z art. 993 k.c. do wartości spadku należało doliczyć darowiznę dokonaną przez spadkodawcę na rzecz G. W.. Poza bowiem wyjątkami wynikającymi z art. 994 k.c., wszystkie darowizny uczynione przez spadkodawcę podlegają doliczeniu do wartości spadku, także wówczas, gdy przedmiot darowizny uległ zniszczeniu lub zużyciu. Darowizna dokonana na rzecz G. W., niekwestionowana zresztą przez strony zarówno co do okoliczności jej dokonania jak i jej wysokości (12.000 zł), nie mieści się w kręgu darowizn nie podlegających doliczeniu. Mając jednakże na względzie, że kwota 20.000 zł pożyczki udzielonej G. W., której część (12.000zł) została następnie przekształcona w darowiznę, została udzielona z majątku wspólnego spadkodawcy i pozwanej, należało przyjąć, że darowizna dokonana przez samego spadkodawcę wynosiła połowę ze wskazanej kwoty tj. 6.000 zł. Stąd, do wartości majątku spadkowego 219.893,585 zł należało doliczyć 6.000 zł, co daje **225.893,585 zł**.

Roszczenie powodów do zachowku wynosiło połowę wartości udziału spadkowego, która by im przypadała na podstawie ustawy. Udział ten, mając na względzie ilość osób uprawnionych do zachowku wynosił 1/4, z czego połowa to 1/8 wartości udziału spadkowego. Tym samym wartość udziału należnego każdemu z powodów wynosi 28.236,70 zł [1/2 x (225.893,585 zł : 4)].

Każdy z powodów otrzymał już po 5.000 zł tytułem zapisu, czyli od kwoty 28.236,70 zł należało odjąć z tego tytułu każdemu z powodów 5.000 zł, co daje wartość zachowku należnego M. W. oraz E. N. po 23.236,70 zł.

Z kolei powodowi G. W. należało na podstawie art. 996 kc i art. 991 §2 kc na zachówek zaliczyć także darowiznę w kwocie 6.000 zł, co zmniejsza wartość jego udziału do kwoty 17.236,70 zł (23.236,70 zł – 6.000 zł)

Z przepisu art. 999 kc wynika, że jeżeli spadkobierca obowiązany do zapłaty zachowku jest sam uprawniony do zachowku, jego odpowiedzialność ogranicza się tylko do wysokości nadwyżki przekraczającej jego własny zachówek, tak też jest ograniczona odpowiedzialność pozwanej. W niniejszym przypadku nadwyżka ta nie została przekroczona. Nadwyżka w niniejszej sprawie wynosi 191.656,885 zł (219.893,585 zł (majątek spadkowy) - 28.236,70 zł), stąd kwota zasądzona na rzecz powodów mieści się w jej wartości.

Wobec zarzutu podniesionego przez pozwaną, na tle realizacji żądania uprawnionych powstał problem oceny ich zachowania w płaszczyźnie nadużycia prawa podmiotowego (art. 5 k.c.). Uprawnienie z tytułu zachowku ma charakter prawa podmiotowego. Zakres zastosowania powyższego przepisu powinien być jednak stosunkowo wąski, albowiem ocena sądu, czy żądanie zapłaty sumy odpowiadającej wysokości zachowku stanowi nadużycie tego prawa, nie

powinna pomijać, że prawa osoby uprawnionej do zachowku służą urzeczywistnieniu obowiązków moralnych, jakie spadkodawca ma wobec swoich najbliższych (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7.04.2004 r., IV CK 215/03). Obniżenie wysokości czy też pozbawienie zachowku może więc mieć miejsce w przypadkach zupełnie wyjątkowych. Już samo pozbawienie uprawnionego do zachowku korzyści ze spadku w drodze dziedziczenia jest dla niego okolicznością krzywdzącą i dolegliwą, a stanu tego nie powinno jeszcze pogłębiać ograniczenie możliwości realizacji roszczeń z tytułu zachowku.

W ocenie Sądu takie wyjątkowe okoliczności w niniejszej sprawie nie zachodzą ze względu na podawane przez pozwaną relacje panujące pomiędzy spadkodawcą a powodami, ani też z żadnego innego powodu. Po rozważeniu okoliczności sprawy, Sąd ustalił, że żaden z nich wbrew twierdzeniu pozwanej nie zaniedbywał ojca, a wręcz jak wskazali w poprzedniej części świadkowie, potwierdzając w tym zakresie spójną wersję powodów, opiekowali się nim w ostatnich miesiącach życia, gdy nie mogła tego robić pozwana, wozili na wizyty lekarskie i odwiedzali w szpitalu. Wszystkie okoliczności podawane w tym zakresie przez pozwaną w odpowiedzi na pozew należało uznać za nieudowodnione. Sąd oceniając ten zarzut miał przy tym na względzie przede wszystkim odmowę pozwanej przeprowadzenia dowodu z jej przesłuchania. Brak tego dowodu stanowił istotny brak w dowiedzeniu przez pozwaną jej twierdzeń. Pozwana odmawiając przedstawienia tego dowodu spowodowała, że Sąd uznał na podstawie art. 233 par. 2 kpc, iż nie udowodniła ona okoliczności, z których wywodziła skutki prawne. Tym samym przyznał w całości wiarę powodom co do charakteru stosunków rodzinnych jakie panowały między nimi a ojcem. Pozwana bowiem nie przedstawiła żadnego skutecznego przeciwdowodu, choćby z własnego przesłuchania.

Wskazać należy, że sama okoliczność odmiennej woli pozwanej co do konieczności zapłaty powodom zachowku, czy też nawet odmiennej woli spadkodawcy, nie wyrażonej jednak w treści testamentu, nie przesądza o sprzeczności żądania zachowku z zasadami współżycia społecznego. Sąd uznał więc, że żądanie powodów nie stanowi nadużycia prawa w rozumieniu art. 5 k.c.

Mając na uwadze powyższe, orzeczono jak w pkt. I, II, III wyroku, o odsetkach orzekając zgodnie z żądaniem pozwu, przyjmując za datę początkową ich biegu dzień następujący po upływie terminu wskazanego w wezwaniu do zapłaty (art. 481 k.c. w zw. z art. 455 kc). W pkt. IV. Sąd oddalił powództwo w pozostałym zakresie.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c.

Powód M. W. poniósł koszty procesu w wysokości 2.289,61 zł (1217 zł koszty zastępstwa procesowego, 1.072,61 zł zaliczek na opinię biegłego). Powód G. W. poniósł koszty procesu w wysokości 1.717 zł (1217 zł koszty zastępstwa procesowego, 500 zł zaliczki na opinię biegłego). Powódka E. N. poniosła koszty procesu w wysokości 4.392 zł (2675 zł opłata od pozwu, 1217 zł koszty zastępstwa procesowego, 500 zł zaliczki na opinię biegłego).

Pozwana poniosła koszty procesu w wysokości 3.617 zł (koszty zastępstwa procesowego), z czego na jednego powoda przypada 1205,60 zł (3.617 / 3)

Powodowie M. W. oraz E. N. wygrali sprawę w 43 %, a G. W. w 32 %.

Z poniesionych przez M. W. kosztów, należny mu zwrot to 3.984 zł. (2289,61 zł x 43%) Z kolei pozwanej 686 zł (1205,60 x 57 %). Po wzajemnym zbilansowaniu powodowi należy się zwrot kwoty 298 zł z tytułu poniesionych przez niego kosztów procesu, o czym orzeczono w pkt. V.

Z poniesionych przez E. N. kosztów, należny jej zwrot to 1888 zł. (4392 zł x 43%). Z kolei pozwanej 686 zł (1205,60 x 57 %). Po wzajemnym zbilansowaniu powódce należy się zwrot kwoty 1202 zł z tytułu poniesionych przez nią kosztów procesu, o czym orzeczono w pkt. VI.

Z poniesionych przez G. W. kosztów, należny mu zwrot to 549 zł (1717 zł x 32%). Z kolei pozwanej 686 zł (1205,60 x 57 %). Po wzajemnym zbilansowaniu powodowi należy się zwrot kwoty 270 zł z tytułu poniesionych przez niego kosztów procesu, o czym orzeczono w pkt. VII.

Z kolei na podstawie art. 113 ust. 1. ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zw. z art. 100 k.p.c Sąd w punktach VIII-X sentencji wyroku orzekł o obowiązku stron uiszczenia na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych w postaci opłaty sądowej od pozwu, od kuiszczenia której byli zwolnieni powodowie G.i M. W.. Pozwana przegrała proces w 43 % w stosunku do M. W.i 32 % w stosunku do G. W., stąd z nieuciszonej opłaty sądowej w wysokości 2.675 zł winna zapłacić Skarbowi Państwa 2006,25 zł (43 % z 2675= 1150,25 zł i 32% z 2675 zł = 856 zł.). Z kolei powodowie M. W.oraz G. W.zostali zobowiązani na podstawie art. 113 ust. 2 uksc w zw. z art. 100 zd. 1 kpc zapłacić z tego tytułu odpowiednio kwoty 1.524,75 zł oraz 1.819 zł z zasądzzonego na ich rzecz roszczenia.